

عنوان: فصلنامه علمی نسیم کوثر

مدیر مسئول و سردبیر: سید محمد حسینی دره صوفی

ویراستار: سیده نیلوفر حسینی

گرافیسیت: سیده زهرا حسینی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰,۰۰۰ تومان

صاحب امتیاز: بنیاد فرهنگی خدماتی امام حسن عسکری (ع)

شماره تماس: ۰۰۹۸۹۳۵۳۹۶۹۷۷۶

سایت فصلنامه: nasimekosar.blog.ir

ایمیل: nasimkosar1399@gmail.com

دفتر مرکزی و محل چاپ: قم

راهنمایی نویسندگان و شیوه نامه نگارش فصلنامه علمی نسیم کوثر

۱. مقاله قبلا در نشریه دیگری به چاپ نرسیده یا همزمان برای سایر مجلات ارسال نشده باشد.
۲. مقاله دارای عنوان، چکیده به زبان فارسی، واژگان کلیدی، مقدمه، متن اصلی، نتیجه گیری، منابع و مآخذ باشد.
۳. مقاله در برنامه word و باقلم IR lotus و اندازه ۱۴ نازک بوده و عنوان مقاله با قلم B Titr و اندازه ۱۴ تایپ شود.
۴. حجم هر مقاله حداقل ۱۲ و حداکثر ۲۲ صفحه باشد.
۵. کلمات کلیدی بین ۴-۷ کلمه و بصورت فارسی باشد.
۶. چکیده فارسی، از ۱۵۰ تا ۲۰۰ کلمه باشد.
۷. معادل انگلیسی اصطلاحات و مفاهیم علمی رایج، پانویس شود.
۸. ارجاع به منابع درون متنی باشد. داخل پرانتز، نام خانوادگی، سال انتشار و شماره صفحات ذکر شود. مثال (حاجی ده آبادی، ۱۳۹۶، ۱۰۰).
۹. فهرست منابع و مآخذ، به ترتیب الفبای نام خانوادگی نویسندگان، باشد (الف) کتابها: نام خانوادگی نویسنده، نام نویسنده، سال انتشار، عنوان کتاب، (بصورت توپر)، نام خانوادگی مترجم یا مصحح، نام مترجم یا مصحح، شماره جلد، محل انتشار و ناشر. مثال: هارت، هربت، ۱۳۹۰، مفهوم قانون، راسخ، محمد، تهران، نشر نی.
- ب) مقالات: نام خانوادگی، نام، سال انتشار، عنوان مقاله، (بصورت توپر)، نام مجله، شماره مجله و شماره صفحات اول و آخر مقاله. مثال: رضایی، محسن، ۱۳۸۵، روش تجربی، فرهنگ مدیریتی، سال چهارم، شماره دوازدهم، ۱۷۲-۱۸۹.
۱۰. در زیر عنوان مقاله اسم نویسنده یا نویسندگان و در قسمت پاورقی ایمیل و سمت پژوهشگر و همچنین مشخص نمودن نویسنده مسئول. (به عنوان مثال حسینی، سید محمد، دانشجوی دکتری فقه و حقوق قضایی، جامعه المصطفی العالمیه، قم).
۱۱. مقالات بیانگر آرا و نظرات نویسندگان است و فصلنامه نسیم کوثر مسئولیتی در قبال محتوا و نویسنده آن ندارد.

اعضای هیأت تحریریه:

۱. سید محمد حسینی دره صوفی، دانشجوی دکتری فقه و حقوق قضایی،
نخبه و پژوهشگر برتر در دانشگاه بین المللی المصطفی. قم
۲. دکتر سید رضی قادری، دکتری فلسفه اخلاق از دانشگاه باقر العلوم،
سطح چهار فقه و اصول حوزه، استاد سطوح عالی حوزه. قم
۳. محمدعلی علیدادی، دانشجوی دکتری فقه و حقوق قضایی، جامعه
المصطفی العالمیه. قم
۴. سید مهدی نقوی، ارشد رشته ادیان ابراهیمی، قم جامعه المصطفی
۵. سید طالب زکی، دانش آموخته کارشناسی ارشد فقه و معارف اسلامی،
جامعه المصطفی العالمیه، قم.

فهرست مطالب

۷	واکاوی مفهوم واژه «قرآن» با دو رویکرد بیرون متنی و درون متنی
۲۳	ازدواج و تشکیل خانواده در ادیان اسلام و یهودیت
۴۳	بررسی شرایط و مبانی فقهی مسئولیت کیفری ومدنی طیب، در حقوق ایران وافغانستان.
۷۹	نقش مدیریت مشارکتی منابع آبی در توسعه پایدار دهات افغانستان
۱۰۵	کیفیت معاد و بقای نفس انسانی در فلسفه اسلامی با تاکید بر دیدگاه ملا صدرا
۱۳۷	عوامل جرایم مالی اطفال و راهکارهای مقابله با آن
۱۷۳	نقدی بر نظریه وحی نفسی از منظر عقل، قرآن و روانشناسی
۱۹۵	اندیشه ضد اسلامی برنارد لوئیس به عنوان نماینده شرق شناسان غربی
۲۱۷	مبارزه با استکبار و استقامت در مقابل ظلم با تاسی از مکتب عاشورا

سال چهارم، پاییز ۱۴۰۳، شماره ۱۶

مبارزه با استکبار و استقامت در مقابل ظلم با تاسی از مکتب عاشورا

علی محمد قاسمی^۱

چکیده: در طول تاریخ ظلم ظالمین و جفای که آنان بر مظلومین عالم واداشته‌اند را تاریخ به یاد دارد در و این مسیر انسانهای آزاده زیادی به مقابله با مستکبرین برخواسته‌اند در این میان قیام امام حسین ع در مقابل ظالم به گونه ه است که تاریخ را تغییر داده و نقشه راه برای مظلومین عالم به یاد گار گذاشت و این نقشه هر سال به بهانه ایام محرم بار خوانی و بررسی مجدد می‌شود. مسئله اصلی امروز جهان اسلامی مسئله فلسطین . مردم مظلوم غزه بیش از یکسال است که شبانه روز عزیزانش را در تجاوزات اسرائیل از دست میدهد و استکبار جهانی چون خودش حامی این رژیم است در حالت سکوت قرار دارد و به دیگران هم اجازه عکس العمل نمیدهد. با ساز کار معیوب که در شورای امنیت سازمان ملل حاکم است متاسفانه احکام تنبیهی رژیم اسرائیل با وتوی آمریکا صادر نمی‌گردد. پژوهش حاضر توصیفی و تحلیلی و به روش اسنادی انجام شده است و ابزار گردآوری آن پژوهش‌های اسنادی در کتابخانه‌ها و پایگاه‌های اینترنتی است. ظلم و ستم در اسلام حرام است و مسلمانان موظف هستند که از ظلم کردن و ظلم‌پذیری دوری کنند.

کلید واژه: عاشورا، استکبار، مقاومت، ظلم، مظلوم

۱. طلبه سطح چهار فقه و معارف اسلامی، جامعه المصطفی العالمیه، قم، رایانامه:

۱. مقدمه

واقعه عاشورا و قیام امام حسین (علیه السلام) یکی از مهم‌ترین و برجسته‌ترین حوادث تاریخ اسلام است که درس‌های فراوانی در خود دارد. یکی از مهم‌ترین درس‌های این قیام، که برخاسته از اهداف شروع این نهضت بود، مبارزه با استکبار و ظلم است.

امروزه استکبار جهانی در راس همه آنها آمریکا در عالم هر نوع جنایتی را انجام می‌دهد و از هیچ قانونی بین المللی که خود در تشکیل آن دخالت دارد و دیگر کشورها را با آن تنبیه می‌کند، پابند نیست. با گذشت حدود ۸ ماه از زمان تجاوز اسرائیل به نواز غزه و کشته شدن حدود ۴۰ هزار نفر که بیشتر آن زنان و کودکان بود هر کشوری این جنایت را غیر از اسرائیل می‌کرد محکوم بود اما چون اسرائیل پسرخوانده آمریکا است هیچ ابای ندارد که این جنایات را انجام دهد.

با توجه به نزدیک به ایام ماه محرم الحرام جا دارد اهداف قیام حضرت امام حسین ع را دوباره بار خوانی کنیم هدف ایشان از قیام در ابتدای قیام بیان شد امر و به معروف و نهی از منکر و قیام در مقابل ظالم زمانه بود.

این درس را به تاریخ ماندگار کرد که مرگ با عزت بهتر از زندگی ذلت بار است. امروزه در نواز غزه درست همین مسئله دارد تکرار می‌شود مرگ با عزت در حال مظلومیت اما از اهداف خود کوتاه نمی‌آیند.

این مقاله به بررسی مفهوم استکبار و مبارزه با آن در مکتب عاشورا و تأثیرات این آموزه‌ها بر جوامع اسلامی می‌پردازد.

۲. مبانی نظری

استکبار به معنای خودبزرگ‌بینی، تکبر و سرپیچی از حق و عدالت است. (طریحی، ۱۳۶۲ش، ج ۴، ص ۹). در قرآن کریم و روایات اسلامی، استکبار به عنوان یکی از بزرگ‌ترین گناهان معرفی شده و مذمت شده است «و چون به فرشتگان گفتیم: «برای آدم سجده کنید» پس همه به سجده درآمدند

جز ابلیس که سر باز زد و تکبر ورزید و از کافران شد. ((سوره بقره، آیه ۳۴))
این آیه نشان‌دهنده اولین نمونه استکبار در تاریخ آفرینش انسان است که توسط ابلیس صورت گرفت.

قیام امام حسین (علیه‌السلام) نمادی از مبارزه با ظلم و استکبار بود. یزید بن معاویه، خلیفه وقت، نماینده تمام‌عیار استکبار و ظلم بود که با فساد و بی‌عدالتی حکومت می‌کرد. امام حسین (علیه‌السلام) با قیام خود، نه تنها به دنبال براندازی حکومت یزید بود، بلکه می‌خواست تا پیام مقاومت در برابر ظلم و استکبار را به جهانیان منتقل کند.

انگیزه و اهداف هر قیامی اگر مقدس باشد به آن قیام قداست می‌بخشد و آیندگان را به فکر و میدارد تا به آن اهداف و انگیزه‌ها فکر نمایند. در نهضت امام حسین ع آنچه که با اهمیت است اهداف والای امام است که در طول تاریخ اسلام همواره در هر سال تجدید می‌شود. و رمز ماندگاری قیام امام حسین ع انگیزه الهی و قیام بر علیه مستکبر زمان بود که امام در ابتدای حرکت انقلابی آن را با بلندترین صوت به همگان اعلام نمود تا دستخوش تحریف نگرند.

امام حسین (علیه‌السلام) در نامه‌ای به مردم بصره نوشت:

«... شما را به کتاب خدا و سنت پیامبر او دعوت می‌کنم که سنت را میرانیده‌اند و بدعت را احیاء کرده‌اند. اگر گفتار مرا بشنوید و دستور مرا اطاعت کنید شما را به راه راست و استوار هدایت می‌کنم.» (طبری، ۱۹۶۷م، ج ۵، ص ۳۵۷)

این بیانیه نشان می‌دهد که هدف امام حسین (علیه‌السلام) از قیام، برپایی عدالت و مقابله با ظلم و استکبار بود. این آموزه بسیار حایز اهمیت که هدف انسان بر چیدن ظلم و برقراری عدالت باشد نه اینکه خود در زمان زمام حکومت را بدست گرفت تبدیل به یک ظالم دیگر شود.

یکی از مهم‌ترین پیام‌های قیام عاشورا مبارزه با استکبار است. امام حسین (علیه‌السلام) در روز عاشورا خطاب به یاران خود گفت:

«آگاه باشید که این فرومایه پسر فرومایه، مرا میان دو چیز مخیر کرده است: یا شمشیر کشیدن و جنگیدن، و یا ذلت و خواری. و هیئات که ما به ذلت تن دهیم.

خدا و رسول او و مؤمنان و دامنهای پاک و مطهر [ی که ما در آن پرورش یافته ایم] و دل‌های غیرتمند و جانهای بزرگمنش، این را بر ما نمی پذیرند که فرمانبری از فرومایگان را بر مرگ شرافتمندانه ترجیح دهیم. «(ابن طاووس، بی تا، ۹۷)

این کلمات نشان‌دهنده عزم راسخ امام حسین (علیه‌السلام) در مبارزه با استکبار و ظلم است.

امام حسین (ع) در شرایطی قیام کرد که حکومت وقت یزید، ظلم و ستم را در جامعه رواج داده بود و به حقوق مردم تجاوز می‌کرد. امام حسین (ع) به عنوان رهبری عدالت‌خواه و مدافع مظلومان، نتوانست این ظلم‌ها را تحمل کند و به ندای فطرت الهی خود لبیک گفت و در برابر یزید و یزیدیان ایستادگی کرد. «(طبری، ۱۹۶۷، ص: ۳۵۷).

قیام عاشورا و پیام‌های آن، تأثیرات عمیقی بر جوامع اسلامی داشته و دارد. این واقعه به مسلمانان آموخت که در برابر ظلم و استکبار نباید سکوت کنند و باید با تمام توان به مبارزه برخیزند. بسیاری از جنبش‌ها و انقلاب‌های اسلامی در طول تاریخ، با الهام از قیام عاشورا شکل گرفته‌اند و یگانه شعار امام این بود که مثل من در مقابل مثل یزید بیعت نمیکنند. (مجلسی، ۱۳۸۷، ۴۴: ۳۲۵).

آنچه که اخیراً در این یکسال در غزه در حال رخ دادن است ظلم که از جانب رژیم صهیونیستی بر ملت غزه و لبنان انجام میشود قابل بیان نیست و این سختی‌ها با روحیه استقامت و پایداری و الگوگیری از قیام عاشورا امکان پذیر است. چنانچه شهید سپهد قاسم سلیمان فرمود که غزه بدون پرچم داری شیعه ممکن نیست. شیعه یعنی مکتب امام حسین (ع) مکتب که در آن شکست معنا ندارد.

۳. مبانی مبارزه با استکبار

۱-۳. حرمت ظلم‌پذیری در اسلام

در اسلام، ظلم و ستم به هرگونه تجاوز به حقوق دیگران، چه مادی و چه معنوی، گفته می‌شود. ظلم می‌تواند به صورت‌های مختلفی تحقق یابد مانند آزار و اذیت، غصب اموال، تجاوز به حقوق، و تبعیض. سکوت انسان‌ها در برابر ظلم ظالم ممنوع

است بلکه باید با آن به مبارزه بر خیزند.

در قرآن کریم (نساء، ۷۵) و همچنین روایات نقل شده از معصومین زیر بار ظلم رفتن را حرام دانسته و مسلمانان را از ظلم کردن به دیگران بر حذر می‌دارند.

امام سجاد (ع) فرمودند: «هر کس ظلمی را ببیند و در برابر آن سکوت کند، به ظالم کمک کرده است.» (مجلسی، ۱۳۸۶، ۷۲: ۳۳)

کلمات حضرت ابی‌عبدالله علیه‌السلام، اول در مدینه؛ آن شبی که ولید حاکم مدینه، حضرت را احضار کرد و گفت: معاویه از دنیا رفته است و شما باید با یزید بیعت کنید! حضرت به او فرمود: باشد تا صبح، «نظر و تنظرون اینا احق بالبیعة و الخلافه» (مجلسی، ۱۳۸۶، ۴۴: ۳۲۵) برویم فکر کنیم، ببینیم ما باید خلیفه شویم، یا یزید باید خلیفه شود! مروان فردای آن روز، حضرت را در کوچه‌های مدینه دید، گفت: یا ابا عبدالله، تو خودت را به کشتن میدهی! چرا با خلیفه بیعت نمیکنی؟ بیا بیعت کن، خودت را به کشتن نده؛ خودت را به زحمت نینداز!

حضرت در جواب او، این جمله را فرمود: «انالله و انا الیه راجعون و علیا لاسلام السّلام، اذ قد بلیت الامة براع مثل یزید» (ابن طاووس، بی تا، ص: ۲۴)؛ دیگر باید با اسلام، خداحافظی کرد و بدرود گفت؛ آن وقتی که حاکمی مثل یزید بر سر کار بیاید و اسلام به حاکمی مثل یزید، مبتلا گردد! قضیه شخص یزید نیست؛ هر کس مثل یزید باشد. حضرت می‌خواهد بفرماید که تا به حال هر چه بود، قابل تحمّل بود؛ اما الان پای اصل دین و نظام اسلامی در میان است و با حکومت کسی مثل یزید، نابود خواهد شد. به این که خطر انحراف، خطر جدی است، اشاره میکند. مسأله، عبارت از خطر برای اصل اسلام است

مسئله روز جامعه اسلامی فلسطین است. رژیم صهیونیستی با پشتوانه غرب هر گونه جنایتی را انجام میدهد و هیچ ابای هم ندارد چون استکبار از او حمایت می‌کند خودشان جوامع دیگر را تبلیغات و رسانه با حرف‌های معتقد به آن نیست مثل دفاع از حقوق بشر، کودک و زن چی مشکلاتی برای دولتهای ضعیف که درست نکردن. اما وقتی نوبت خودشان باشد به رسانه هم دستور میدهد که محتوای که خلاف سیاست باطنی و به ضرر آنها باشد منتشر شود.

مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم می‌فرماید: «قابل دوگانه‌ی جدید «اسلام و استکبار» پدیده‌ی برجسته‌ی جهان معاصر و کانون توجّه جهانیان شد. از سویی نگاه امیدوارانه‌ی ملت‌های زیر ستم و جریانه‌ی آزادی‌خواه جهان و برخی دولتهای مایل به استقلال، و از سویی نگاه کینه‌ورزانه و بدخواهانه‌ی رژیم‌های زورگو و قلدرهای باج‌طلب عالم، بدان دوخته شد. بدین‌گونه مسیر جهان تغییر یافت و زلزله‌ی انقلاب، فرعون‌های در بسترِ راحت آرمیده را بیدار کرد؛ دشمنی‌ها با همه‌ی شدت آغاز شد و اگر نبود قدرت عظیم ایمان و انگیزه‌ی این ملت و رهبری آسمانی و تأییدشده‌ی امام عظیم‌الشأن ما، تاب آوردن در برابر آن‌همه خصومت و شقاوت و توطئه و خباثت، امکان‌پذیر نمیشد.» (بیانیه گام دوم انقلاب)

۲-۳. وجوب مقابله با استکبار

همانطور که ظلم کردن حرام است، ظلم‌پذیری نیز حرام است.
 وَ مَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ وَ الْوُلْدَانِ
 الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَ اجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَ
 اجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا. (نساء، ۷۵)

چرا در راه خدا، و (در راه) مردان و زنان و کودکانی که (به دست ستمگران) تضعیف شده‌اند، پیکار نمی‌کنید؟! همان افراد (ستم‌دیده‌ای) که می‌گویند: «پروردگارا! ما را از این شهر (مکه)، که اهلش ستمگرند، بیرون ببر! و از طرف خود، برای ما سرپرستی قرار ده! و از جانب خود، یار و یآوری برای ما تعیین فرما

در آیه قبل از مؤمنان دعوت به جهاد شده، ولی روی ایمان به خدا و رستاخیز، و استدلال سود و زیان تکیه شده است، اما این آیه دعوت به سوی جهاد بر اساس تحریک عواطف انسانی میکند و میگوید: «چرا شما در راه خدا و در راه مردان و زنان و کودکان مظلوم و بی‌دفاعی که در چنگال ستمگران گرفتار شده‌اند مبارزه نمی‌کنید آیا عواطف انسانی شما اجازه میدهد که خاموش باشید و این صحنه‌های رقتبار را تماشا کنید.» (مکارم شیرازی، ۱۳۵۳، آیه ۷۵ نساء)

فرق میان ضعیف و مستضعف این است که: ضعیف فی حد نفسه ضعیف است،

و مستضعف کسی را گویند که دیگران او را ضعیف کنند (طیب، بی تا، ۵: ۱۳۷).

امروزه جای جای این کره خاکی انسان‌های آزاده را به استضعاف کشیده و ظلم را بر آن‌ها روا میدارد نمونه کامل را در نواز غزه جهان شاهد است در این مدت که اسرائیل شبانه روز با بمب‌های آمریکای به جان انسان‌های بی دفاع افتاده است و نزدیک به ۴۰ هزار نفر شهید متأسفانه هنوز حکام عرب و دولت‌های به ظاهر اسلامی که منافع خود را به خطر می‌بینند کاملاً سکوت کرده‌اند و در این بین کارهای محور مقاومت را با شبه و خوش خدمتی برای اسرائیل کم اثر می‌کنند.

۳-۳. اعلام انزجار از ظالم

روایت از امام علی (ع): «هر کس ظلمی را ببیند و در برابر آن سکوت کند، به ظالم کمک کرده است.» (مجلسی، ۱۳۸۶، ۷۲: ۳۳)

تسلیم در مقابل زورگویان جهان، زورگو را به زورگویی تشویق میکند (سایت رهبری: ۱۳۸۷/۰۳/۱۴). لذا برای اینکه مستکبر به او طمع نکند، سکوت و تسلیم شدن در مقابل مستکبر جایز نیست. گرچه استقامت و پایداری هزینه دارد اما سکوت هم بی هزینه نیست گاهی ممکن است هزینه سکوت بیشتر از هزینه استقامت باشد.

در دولت علوی وقتی یک خلخال از پای زن یهودی با روز گرفته می‌شود امام می‌فرماید اگر مسلمانی از این شنیدن از مسئله بمیرد جا دارد. (بن شهر آشوب، ۱۳۷۹ ق، ۱: ۱۹۲) اما متأسفانه در روزگار هستیم که شبانه روز انسانهای بی گناه و که عمده آنها کودکان و زنان هستند به خاک خوش کشیده می‌شود اما دریغ از یک اعلام برائت.

ایام مصادف است با عرفه سال ۱۴۰۳ شمسی که باید شکوه تمام بر گذار گردد و این مراسم معنوی و الهی حج را به رخ مستکبران عالم برساند اما متأسفانه این را محدود مخیم‌های کرده است که به بروز والیلا منتقل نشود این است روزگار که انسان فاسد شود کلید دار حرمین شریفین.

امام سجاد (ع) فرمودند: «هر کس ظلمی را ببیند و در برابر آن سکوت کند، به ظالم کمک کرده است.» (مجلسی، ۱۳۸۶، ۷۲: ۳۳)

امروز با تاسی به امام حسین ع که قیامش را هدف امر به معروف و نهی از منکر آغار کرد بر احاد جامعه جهانی لازم است در حد توان انزجار خود را از تجاوزات رژیم خبیث اسرائیل ابراز دارد و با توجه به ارتباط شبکه‌های جهانی امید است که انسان‌های آزاده مثل دانشجویان آمریکای ندای مردم مظلوم فلسطین را بشنوند به گوش سیایت مداران غربی برسانند و آن را مدعی دفاع از حقوق بشر است و ادار نماید در سیایت دفاع از رژیم اسرائیل تجدید نظر نماید.

۳-۴. وجوب یاری نمودن مظلوم

امام کاظم (ع) فرمودند: «کسی که ظلمی را ببیند و یاری مظلوم را نکند، ملعون است.» (مجلسی، ۱۳۸۶، ج ۷۲، ص ۳۴)

در مکتب اسلام همه انسان‌های به هم پیوسته‌اند و اگر در جای کسی مورد ظلم واقع شد بر دیگران واجب است از مظلوم دفاع و به یاری بشتابد با این کار دیگر ظالم جرئت ظلم بیشتر ندارد و در آینده نیز کسی اجازه ظلم به خود را نمیدهد.

۴. آثار و پیامد ترک دفاع از مظلوم:

- ۱- ظلم‌پذیری، ظالم را جسورتر می‌کند: اگر کسی در برابر ظلم سکوت کند، ظالم به خود جسارت می‌دهد و به ظلم خود ادامه می‌دهد.
  - ۲- ظلم‌پذیری، به پایمال شدن حقوق دیگران دامن می‌زند: اگر کسی در برابر ظلم سکوت کند، ظالم به خود اجازه می‌دهد که حقوق دیگران را پایمال کند.
  - ۳- ظلم‌پذیری، ظلم را به یک هنجار اجتماعی تبدیل می‌کند: اگر کسی در برابر ظلم سکوت کند، ظلم به یک هنجار اجتماعی تبدیل می‌شود و همه به آن عادت می‌کنند.
- هر مسلمانی وظیفه دارد در برابر ظلم و ستم قیام کند و از حق مظلومان دفاع کند.
- در اسلام، ظلم به هرگونه تجاوز به حقوق دیگران، چه مادی و چه معنوی، گفته می‌شود. ظلم می‌تواند به صورت‌های مختلفی مانند آزار و اذیت، غصب اموال، تجاوز به حقوق، و تبعیض.

بر اساس آموزه‌های اسلامی، ایستادگی در برابر ظلم واجب شرعی است و مسلمانان موظف هستند که در برابر ظلم سکوت نکنند و برای احقاق حقوق خود و دیگران تلاش کنند.

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا. (نساء، ۷۵)

چرا در راه خدا، و (در راه) مردان و زنان و کودکانی که (به دست ستمگران) تضعیف شده‌اند، پیکار نمی‌کنید؟! همان افراد (ستمیده‌ای) که می‌گویند: «پروردگارا! ما را از این شهر (مکه)، که اهلش ستمگرند، بیرون ببر! و از طرف خود، برای ما سرپرستی قرار ده! و از جانب خود، یار و یآوری برای ما تعیین فرما.

این آیه کریمه در مقام توبیح است یعنی دفاع از مظلوم نیاز به دستور الهی ندارد باید انسانها خود چوش در مقابل ظلم قیام کنند و اینکه قیام نکند جای توبیح دارد.

مقام معظم رهبری در بیان اهمیت ایستادگی می‌فرمایند: یکی از معارف، ایستادگی و تسلیم نشدن در مقابل زورگو است. امروز... انگیزه‌ی شدید و قوی‌ای وجود دارد برای اینکه ملت ایران را قانع کنند که آقا باید کوتاه بیاید. رادیوهای دنیا، وسایل ارتباط جمعی در دنیا، رسانه‌های دشمن، مجموعه‌ای از اندیشکده‌ها و جمعیت‌های فکری نشسته‌اند طراح می‌کنند برای اینکه ملت ایران را قانع کنند که باید در مقابل آمریکا کوتاه بیاید و چاره‌ای هم نیست. خب ملت ما بحمدالله ایستاده، اما بایستی نیروی معنوی را پی در پی تزریق کرد، نیروی معنوی را پی در پی باید زنده کرد؛ این یکی از معارف است. در همین دعای صحیفه‌ی سجّادیه [آمده:] وَ لَا تَجْعَلْ لِفَاجِرٍ وَ كَافِرٍ عَلِيًّا... یَدَا؛ (صحیفه سجّادیه دعای ۲۱) یعنی من را مدیون کافر و فاسق نکن، من را محتاج آنها نکن، چشم من به دست آنها نباشد، من در مقابل آنها احساس ضعف نکنم؛ این یکی از معارف است. اینکه از خدا میخواهد او را در مقابل دشمن به این وضع دچار نکند، معنایش این است که در مقابل دشمن نباید به این وضع دچار شد.

(سایت رهبری: ۲۶/۱۱/۱۳۹۸)

مسلمانان موظف هستند که در برابر ظلم سکوت نکنند و امر به معروف و نهی از منکر کنند.

یکی از اهداف مهم قیام امام حسین ع پیاده سازی دین خدا در سایه انجام امر به معروف و نهی از منکر بود و طبق روایات که از ائمه نقل شده است امر به معروف و نهی از منکر ضامن اجرای سایر احکام است یعنی اگر این فریضه الهی ترک شود دیگر ضمانت برای اجرای سایر احکام الهی وجود ندارد.

امام محمد باقر(ع) «إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ سَبِيلُ الْأَنْبِيَاءِ وَ مِنْهَا جُزُؤُ الصُّلْحَاءِ فَرِيضَةٌ عَظِيمَةٌ بِهَا تَقَامُ الْفَرَائِضُ» (کلینی، ۱۴۰۷ ق، ۵: ۵۵)

امر به معروف و نهی از منکر راه پیامبران و روش صالحان است و فریضه است که سایر فرایض به واسطه آن بر پا می شود.

اصل امر به معروف و نهی از منکر نسبت به سایر فرایض اهمیت بسیار بالایی دارد. بررسی متون دینی نشان می دهد که عمل به این فریضه، موجب برپایی سایر می گردد (شیخ کلینی، ۱۴۰۷ ق، ج ۵، ص ۵۵). و امت اسلام را به بهترین امت تبدیل می نماید (آل عمران، آیه ۱۱۰). و عمل به این فریضه باعث ایجاد و تقویت حکومت صالحان، اقامه فرایض دینی، گسترش قسط و عدل، و سامان یافتن امور می شود.

امام علی ع بر طبق نامه ۴۷ نهج البلاغه، ترک «امر به معروف» و «نهی از منکر» چه پیامدهایی به دنبال دارد؟

ایشان می فرماید: «امر به معروف و نهی از منکر را ترك نکنید که اشرار بر شما مسلط خواهند شد سپس هر چه دعا کنید مستجاب نمی گردد». در واقع اگر این دو ترك شود و حاکمان هیچ گونه مانع و اعتراضی در برابر خود نبینند، جسور شده و اشرار بر جامعه اسلامی مسلط می گردند. همچنین در روایات آمده اگر مصیبت به واسطه سوء اختیار انسان و کوتاهی او باشد، دعا برای رفع آن مستجاب نمی گردد و به آنها گفته می شود: این نتیجه اعمال خود شماست، چرا چنین کردید که به چنان عاقبت بدی گرفتار شوید؟ (نهج البلاغه، نامه ۴۷)

در روایات اسلامی تأکید فراوانی درباره «امر به معروف و نهی از منکر» شده است، به طوری که انجام آن دو، ضامن اجرای تمام فرائض الهی و سبب امنیت و

آبادی و گسترش عدالت می شود. (کلینی، ۱۴۰۷ ق، ۵: ۵۵) کسی که امر به معروف و نهی از منکر کند جانشین خداوند و پیامبرش در روی زمین است. به وسیله این دو فریضه بزرگ الهی، بقیّه فرایض برپا می شود، راه‌ها امن و امان می گردد، کسب و کارها حلال می شود، حقوق مظلومان به آنها می رسد، زمین‌ها آباد می گردد، از دشمنان انتقام گرفته می شود و کارها رو به راه می شود. (طبرسی، ۱۳۷۲ ش، ۲: ۸۰۷)

یاری مظلومان بودن نه شریک ظلم:

مسلمانان موظف هستند که به یاری مظلومان بشتابند و از حقوق آنها دفاع کنند.

پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه وآله) فرمودند: «مَنْ أَخَذَ لِلْمَظْلُومِ مِنَ الظَّالِمِ كَنْ مَعَى فِي الْجَنَّةِ مُصَاحِبًا» (کراجکی، ۱۴۱۰ قمری، ۱: ۱۳۵) کسی که حقّ مظلوم را از ظالم بگیرد [چه مظلوم، مسلمان باشد، و چه غیر مسلمان] در بهشت با من خواهد بود. جایگاه بسیاری از انسانها در بهشت خواهد بود، ولی همه بهشتیان این سعادت را ندارند که در کنار پیامبر بزرگوار اسلام (صلی الله علیه وآله) باشند، اما کمک کردن و یاری رساندن به مظلوم، و گرفتن حق او از ظالم، به قدری مهم است که انسان را در بهشت همنشین پیامبر (صلی الله علیه وآله) می کند.

مبارزه با ظلم، نیازمند فداکاری است، که امام حسین (ع) و یارانش در راه مبارزه با ظلم، جان خود را فدا کردند و به ما نشان دادند که برای رسیدن به حق، باید از جان و مال خود گذشت.

پیروزی نهایی از آن حق است ممکن است در کوتاه مدت، ظالم پیروز به نظر برسد، اما در نهایت، حق و عدالت پیروز خواهد شد و ظالم رسوا و ذلیل خواهد گشت.

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (انفال، ۴۶)

و (فرمان) خدا و پیامبرش را اطاعت نمایید! و نزاع (و کشمکش) نکنید، تا سست نشوید، و قدرت (و شوکت) شما از میان نرود! و صبر و استقامت کنید که خداوند با استقامت کنندگان است.

قرآن ما را به وحدت توصیه کرده است. (آل عمران آیه ۱۰۳) قرآن ما را تهدید کرده است که اگر اتحاد و همبستگی خودتان را از دست بدهید، آبرو و هویت و قدرت شما نابود خواهد شد. (أنفال آیه ۴۶)

مسلمانان باید در ایستادگی در برابر ظلم، وحدت و همدلی داشته باشند و با یکدیگر متحد شوند.

امید است که با عمل به آموزه‌های اسلامی و با الهام از مکتب عاشورا، بتوانیم در برابر ظلم بایستیم و به یاری مظلومان بشتاییم و جامعه‌ای عاری از ظلم و ستم بسازیم.

مسلمانان در صورت امکان باید با ظلم مبارزه کنند و جامعه‌ای عاری از ظلم و ستم بسازند به گونه‌ای که انسان‌های مومن در آن احساس راحتی نماید (حج، آیه ۳۲).

انسان اگر خودش مورد ظلم و ستم قرار گیرد توقع این را دارد که انسان‌های دیگر با او احساس هم دردی کرده و او را در مقابل ظالم گردن کش یاری رسانند. اگر خود فرد مورد ظلم واقع نشود باز دستور دین است که از مظلوم دفاع کند و با ظلم مبارزه نماید چون در صورت وجود ظلم عدالت در جامعه همگانی نمی‌شود و برای تحقق آن و پیاده شدن دین الهی باید با ظلم و ظالم مبارزه نمود.

امام علی (ع) در نامه ۴۷ که به امام حسن و حسین علیهما سلام نوشته است می‌فرماید: «كُونَا لِلظَّالِمِ حَصْمًا وَ لِّلْمَظْلُومِ عَوْنًا» بکوشید. دشمن ستمگر و یار ستم‌دیده باشید (نهج البلاغه، نامه ۴۷)

۵. ویژگی مبارزان با استکبار:

۱-۵. نترسیدن از ظالم:

ترس از ظالم و پیامدهای ایستادگی در برابر ظلم، یکی از موانع اصلی ایستادگی در برابر ظلم است.

داستان سپاه طالوت: پس هنگامی که طالوت، سپاهیان را با خود بیرون برد، به آنها گفت: خداوند شمارا به يك نهر آب آزمایش می‌کند، پس هر که از آن بنوشد

از من نیست و هرکس از آن نخورد از من هست، مگر آنکه با دست، مستی برگیرد (و بیاشامد). پس (همین که به نهر آب رسیدند،) جز اندکی همه از آن نوشیدند، سپس هنگامی که او و یاوران با ایمان او از آن نهر گذشتند، (و دشمن را دیدند) گفتند: امروز ما توانایی مقابله با جالوت و سپاهیان او را نداریم. اما آنها که اعتقاد داشتند خدا را ملاقات خواهند کرد (و به روز قیامت ایمان داشتند) گفتند: چه بسا گروهی اندک که با اذن خدا بر گروهی بسیار پیروز شدند و خداوند با صابران (و استقامت کنندگان) است. (بقره، ۲۴۹)

این آیه خبر از مردودی گروه زیادی از بنی اسرائیل می‌دهد که از صحنه آزمایش نوشیدن آب و تحمل تشنگی، سربلند بیرون نیامدند. اما گروهی که از آزمایش تشنگی موفق بیرون آمدند، آزمایش دیگری داشتند که آزمایش روحی و معنوی بود. وقتی آنان با سپاه انبوه جالوت مواجه شدند، گفتند: ما توانایی مقابله با این سپاه مسلح را نداریم. ولی آنهایی که به روز قیامت ایمان داشتند، گفتند: پیروزی به دست خداست، ای بسا گروه‌های اندک که به اذن خداوند بر سپاهیان بزرگ پیروز می‌شوند. (قرآنی، ۱۳۸۳ ش، ۱: ۳۸۹)

در این مورد خداوند تذکر می‌دهد که باید توجه کرد طرف مقابل نیز درد ورنگ می‌کشد.

«وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِن تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرَجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرَجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا» (نساء، آیه ۱۰۴)

در جستجوی این گروه [کافران] سستی نوزید، اگر رنجور می‌شوید آنان [نیز] هم چنان که شما رنج به خود می‌بینید، رنجور می‌شوند. حال آنکه شما از خداوند چیزی را امید دارید که [آنان] امید ندارند. و خداوند دانای فرزانه است

اشاره به اینکه هرگز در برابر دشمنان سرسخت حالت دفاعی به خود نگیرید، بلکه همیشه در مقابل چنین افرادی روحیه تهاجم را در خود حفظ کنید، زیرا از نظر روانی اثر فوق العاده‌ای در کوبیدن روحیه دشمن دارد، همانطور که در حادثه احد بعد از آن شکست سخت، استفاده کردن از این روش سبب شد که دشمنان اسلام که با پیروزی میدان نبود را ترك گفته بودند فکر بازگشت به میدان را که در وسط راه برای آنها پیدا

شده بود از سر بدر کنند و با سرعت از مدینه دور شوند. سپس استدلال زنده و روشنی برای این حکم بیان می‌کند و می‌گوید: «چرا شما سستی به خرج دهید در حالی که اگر شما در جهاد گرفتار درد و رنج می‌شوید دشمنان شما نیز از این ناراحتیها سهمی دارند، با این تفاوت که شما امید به کمک و رحمت وسیع پروردگار عالم دارید و آنها فاقد چنین امیدی هستند (مکارم شیرازی، ۱۳۵۳ ش، ۴: ۱۰۸)

یاران امام حسین (ع) از بهترین یاران بودند که ترس از دشمن در دل آنها جای نداشت بلکه و ایمان راسخ که داشت تا بذل خون در دفاع از اسلام ایستادگی کرد. حتی تا جای که اگر ۷۰ بار شهید شود باز راه امام را انتخاب می‌کنند این یعنی ترس ندارد چون به خدا وصل است کسی که به خدا وصل باشد و از او بترسد ترس از غیر خدا بی معناست.

۲-۵. بی تفاوتی نبودن در قبال جامعه

بی تفاوتی نسبت به ظلم و ستم، مانع دیگری برای ایستادگی در برابر ظلم است.

خداوند در آیه ۷۵ نساء از جنبه احساسی توییح می‌کند که چرا به دفاع از مظلوم بر نمی‌خیزید این بیان خدای تعالی به این معناست که انسان ذاتا و طبق فطرت باید از مظلوم دفاع نماید اینکه این امر ترک می‌شود جای عتاب دارد که چرا چنین امری ترک می‌شود. دلیل نمی‌توان آورد جز اینکه عده‌ای با بی تفاوتی از کنار این امر می‌گذرد.

جهاد اسلامی همانطور که قبلا هم اشاره شد برای بدست آوردن مال و مقام و یا منابع طبیعی و مواد خام کشورهای دیگر نیست،

از نظر اسلام محیطی قابل زیست است که بتوان در آن آزادانه به عقیده صحیح خود عمل نمود، اما محیطی که خفقان آن را فرا گرفته و حتی انسان آزاد نیست بگوید مسلمانم، قابل زیست نمی‌باشد.

در ذیل آیه فوق چنین می‌خوانیم مسلمانانی که در چنگال دشمن گرفتار بوده‌اند برای نجات خویش نخست تقاضای ولی از جانب خداوند کرده‌اند و سپس نصیر

برای نجات از چنگال ظالمان قبل از هر چیز وجود «رهبر» و سرپرست لایق و دلسوز لازم است و سپس یار و یاور و نفرات کافی، بنا بر این وجود یار و یاور هر چند فراوان باشد بدون استفاده از یک رهبری صحیح بی نتیجه است (مکارم شیرازی، ۱۳۵۳، ۴: ۹)

امام حسین (ع) در شرایط قیام را آغاز کرد که جامعه در اوج ظلم بود و کسی جرئت نمی کرد در مقابل دستگاه حاکم قیام کنند از این رو امام حسین یک اصل کلی در این باره بیان کردند که مثل من به مثل یزید بیعت نمی کند یعنی مسئله شخصی نیست بلکه نوع بشر و درک این شرایط در طول ادمهای ممکن است در این موقعیت قرار گیرد لذا آزاد مردان عالم در مقابل یزید زمان بیعت نمی کنند. . (مجلسی، ۱۳۸۷، ۴۴: ۳۲۵).

۳-۵. ایمان قوی

ضعف ایمان به خدا و روز آخرت، یکی دیگر از موانع ایستادگی در برابر ظلم است.

یکی از بهانه که قرآن کریم ان را نقل کرده این است. اکنون هوا گرم و برای جنگ و جهاد نامناسب است: «وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ» (توبه، ۸۱)

گاهی افراد خود به جهاد نمی رود اما به علت توجیه نرفتن خود به جهاد مانع رفتن دیگران نیز می گردد از خیلی بد تر است یکی از بهانه ها این بود که الان هوا خیلی گرم است در جنگ باید زره پوشید و در این هوای گرم نمی سنگینی و حرارت لباس جنگ را متحمل شد.

ولی قرآن کریم این بهانه ها را نادرست، دروغ و مخالف با قصد باطنی آنان شمرده: «يَقُولُونَ بِاللَّسِئَةِ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ» (فتح، ۱۱) آنچه به زبان می آورند بر خلاف نیت باطنی آنهاست، «وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ» (توبه، ۴۲) خدا میداند که آنان دروغ می گویند.

خداوند به صراحت این ادعاهای افراد که به نرفتن به جهاد بهانه می آوردن مهر باطل می زند.

«هنگامی که او (طلوت) و افرادی که به وی ایمان آورده بودند (و از بوته آزمایش سالم به در آمدند) از آن نهر گذشتند، گفتند: امروز ما (با این جمعیت اندک) توانایی مقابله با جالوت و سپاهیان او را نداریم» (فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ). (مکارم شیرازی ۱۳۸۶ ش، ۱: ۲۲۴)

بدون قدرت ایمان عاقبت بخیر شدن و پیروز نهایی ممکن نیست چنانچه که فرمودند جهاد با نفس بزرگتر از جهاد با دشمن بیرونی است. اگر انسان با قدرت ایمان باشد دو پیروی قطعی پیشرو دارد یا شهادت یا پیروزی بر دشمن در هر دو حال موفق است.

۶. نتیجه‌گیری

ظلم و ستم در اسلام حرام است و مسلمانان موظف هستند که از ظلم کردن و ظلم‌پذیری دوری کنند. امر به معروف و نهی از منکر، یاری مظلومان، و مبارزه با ظلم از وظایف مهم مسلمانان در برابر ظلم است.

ایستادگی در برابر ظلم، واجب شرعی است و مسلمانان موظف هستند که در برابر ظلم سکوت نکنند و برای احقاق حقوق خود و دیگران تلاش کنند. با از بین بردن موانع ایستادگی در برابر ظلم، می‌توانیم جامعه‌ای عاری از ظلم و ستم بسازیم و به دستورات الهی عمل کنیم.

قیام امام حسین (علیه‌السلام) در مقابل استکبار و ظلم، یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین درس‌های عاشورا است که تا امروز همچنان در میان مسلمانان زنده است. این قیام نشان داد که حتی در سخت‌ترین شرایط نیز نباید از مبارزه با ظلم و استکبار دست کشید و باید همواره به دنبال برپایی عدالت و حق بود. امید است که با بهره‌گیری از این درس‌های ارزشمند، بتوانیم در راه مبارزه با ظلم و استکبار و برپایی عدالت و حق، گام‌های مؤثری برداریم.

امروزه با تظاهرات و اقدامات سیاسی در مناسبات بین‌المللی می‌توان رژیم صهیونیستی را از ادامه تجاوز و قتل‌باز داشت و اگر دولتهای غرب آسیا اقدام کند در تحریم و بستن شریانهای اقتصادی این رژیم این رژیم دیگر قدرت نخواهد داشت

به تجاوز و قتل ادامه دهد.

۷. منابع و مآخذ

قرآن کریم

نهج البلاغه

صحیفه سجادیه

۱. ابن شهر آشوب (۱۳۷۹ق)، مناقب آل أبي طالب عليهم السلام، قم، علامه.
۲. سید ابن طاووس (بی تا) اللهوف علی قتلی الطفوف، بیروت، العالم.
۳. طبرسی، فضل بن حسن (۱۳۷۲ش)، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، تهران، ناصر خسرو، چاپ سوم.
۴. طبری، محمد بن جریر، (۱۹۶۷م)، تاریخ طبری، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، بیروت، دار التراث، چاپ دوم، ۱۹۶۷م.
۵. طریحی، فخرالدین (۱۳۶۲ش)، مجمع البحرین، تهران، مرتضوی.
۶. عبدالحسین طیب (بی تا)، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، تهران، کتابفروشی اسلام.
۷. قرآتی محسن (۱۳۸۳ش)، تفسیر نور، تهران، مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن، چاپ یازدهم.
۸. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۰۷ق)، الکافی، تهران، دار الکتب الإسلامیة.
۹. کراچکی، محمد بن علی (۱۴۱۰ق)، کنز الفوائد، محقق / مصحح: نعمه، عبد الله، قم، دار الذخائر، چاپ: اول.
۱۰. مجلسی محمدباقر بن محمد تقی (۱۳۸۶)، بحار الانوار، تهران، دار الکتب اسلامیه.
۱۱. محمدی ری شهری محمد (۱۳۸۶)، حکمت نام پیامبر اعظم، قم، دار الحدیث.
۱۲. متن بیانیه گام دوم انقلاب، farsi.khamenei.ir
۱۳. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۵۳)، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه.

۱۴. مکارم شیرازی ناصر (۱۳۸۶ش)، برگزیده تفسیر نمونه، تنظیم احمد علی بابایی، تهران، دارالکتب اسلامیه.

